FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
(SEDE KOSTITUZZJONALI)

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-Ħamis, 31 ta' Ottubru, 2019

Kawża Nru 11

Rik. Nru. 43/17 JRM

Emanuel **HAYMAN** u martu Monica Hayman

vs

L-AVUKAT ĠENERALI u b'digriet ta' l-20 ta' Ottubru, 2017 ġew kjamati fil-kawża f'dawn il-proċeduri Mary Caruana u żewġha Alfred, Emanuela Psaila u żewġha Andrew Psaila, li konsegwentement għad-digriet tat-2 ta' Novembru, 2004 il-ġudizzju għadda in sostituzzjoni tad-deċedut Andrew Psaila fuq il-persuni ta' uliedu Jason, Alyce li tiġi mart Darren Vella u Tyrone ilkoll aħwa Psaila, ukoll William Hayman u martu Josephine, Josephine Ciantar u Alfred Ciantar, Doris Montebello u Angela Montebello u żewġha Paul

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors imressaq fit-30 ta' Mejju, 2017, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra r-rikorrenti talbu li din il-Qorti (1) ssib li huma ġarrbu ksur tal-jedd tagħhom għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 6 tal- Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (aktar

’il quddiem imsejħa “il-Konvenzjoni”) b’riżultat ta’ sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell fit-30 ta’ Jannar, 2017, fl-atti tal-kawża numru 1664/1999 fl-ismijiet “*Emanuel Hayman u martu Monica Hayman vs Mary Caruana u żewġha Alfred, Emanuela Psaila u żewġha li konsegwentement għad-digriet tat-2 ta’ Novembru, 2004 il-ġudizzju għadda in sostituzzjoni tad-deċedut Andrew Psaila fuq il-persuni ta’ uliedu Jason, Alyce li tiġi mart Darren Vella u Tyrone ilkoll aħwa Psaila, ukoll William Hayman u martu Josephine, Josephine Ciantar u Alfred Ciantar, Doris Montebello u Angela Montebello u żewġha Paul*” u konsegwentement tgħaddi sabiex tagħti dawk l-provvedimenti u rimedji li hija jidhrilha opportuni u xierqa, magħdud dak ta’ risarċiment finanzjarju. Talbu wkoll l-ispejjeż;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tat-2 ta’ Ġunju, 2017[1] li bih ordnat in-notifika lill-intimat, tat direttivi lir-rikorrenti dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tagħhom w appuntat il-kawża għas-smigħ;

Rat it-Tweġiba mressqa mill-intimat ta’ l-Avukat Ġenerali fid-19 ta’ Ġunju, 2017[2], li biha laqa’ għall-azzjoni attriċi billi qal li l-ilment tar-rikorrenti mhuwiex mistħoqq għaliex is-sentenza li dwarha tressaq l-ilment kienet motivata kif imiss u li r-rimedju ta’ ksur ta’ jedd fundamentali dwar smigħ xieraq mhuwiex mogħti li xi parti f’kawża li ma jkunx jogħġobha dak li xi qorti tkun qalet f’sentenza li tkun saret ġudikat. Żied jgħid li l-liġi ma tagħtix rimedju ta’ appell minn ritrattazzjoni ta’ sentenza mogħtija fi grad tal-appell;

Rat in-Nota tar-rikorrenti mressqa fis-26 ta’ Ġunju, 2017[3];

Rat in-Nota tar-rikorrenti mressqa fit-3 ta’ Awwissu, 2017[4];

Rat id-digriet tagħha (diversament presjeduta) ta’ l-20 ta’ Ottubru, 2017[5] li bih ordnat is-sejħa fil-kawża ta’ Mary Caruana u żewġha Alfred, Emanuela Psaila u żewġha li konsegwentement għad-digriet tat-2 ta’ Novembru, 2004 il-ġudizzju għadda in sostituzzjoni tad-deċedut Andrew Psaila fuq il-persuni ta’ uliedu Jason, Alyce li tiġi mart Darren Vella u Tyrone ilkoll aħwa Psaila, ukoll William Hayman u martu Josephine, Josephine Ciantar u Alfred Ciantar, Doris Montebello u Angela Montebello u żewġha Paul. Fl-istess digriet, dik il-Qorti astjeniet milli tkompli tisma’ l-kawża minħabba raġuni tajba ta’ rikuża skond il-liġi;

---

[1] Paġ 23 tal-proċess
[2] Paġ 27 sa 49 tal-proċess
[3] Paġ 53 tal-proċess
[4] Paġ 54 tal-proċess
[5] Paġ 56 u 57 tal-proċess

Rat id-digriet ta' surroga tat-30 ta' Ottubru, 2017[6], li bih din il-kawża ġiet assenjata lil imħallef ieħor;

Rat id-digriet tagħha diversament presjeduta tat-3 ta' Novembru, 2017[7] li bih appuntat il-kawża mill-ġdid;

Rat it-Twegiba mressqa mill-imsejħa fil-kawża Doris Montebello (xebba Hayman) fil-15 ta' Novembru, 2017[8], li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra warrbet it-talbiet tar-rikorrenti u saħqet li s-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell kienet miktuba sewwa u motivata kif jixraq. Hija tgħid li l-imsemmija sentenza ma tikser bl-ebda mod xi jedd għal smigħ xieraq tar-rikorrenti;

Rat it-Twegiba mressqa mill-imsejħin fil-kawża l-oħrajn fl-20 ta' Novembru, 2017[9], li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra laqgħu billi, fl-ewwel lok, qalu li jixraq li din il-kawża timxi ma' oħra li l-istess rikorrenti ressqu b'ilment ta' ksur ta' jedd għal smigħ xieraq[10]. Żiedu jgħidu li din l-azzjoni hija fiergħa u magħmula bi skop vessatorju, bl-istess mod li l-Qorti tal-Appell, fis-sentenza attakkata, sabet li t-talba għar-ritrattazzjoni kienet fiergħa u vessatorja. Fl-aħħarnett, qalu li safejn ir-rikorrenti qegħdin jitolbu r-rimedju ta' risarċiment fi flus, l-imsejħin fil-kawża m'għandhomx jinżammu responsabbli għal dan, ladarba huma ma taw l-ebda sentenza li minnha seta' tnissel l-ilment tar-rikorrenti;

Rat id-digriet tagħha (diversament presjeduta) tas-6 ta' Frar, 2018[11] li bih astjeniet milli tkompli tieħu konjizzjoni ulterjuri tal-kawża sabiex tinstema' flimkien mal-kawża fl-istess ismijiet (Rik. Kost. 44/17) li kienet diġà quddiem din il-Qorti kif presjeduta;

Rat id-digriet tagħha tat-28 ta' Frar, 2018[12] li bih ddikkjarat magħluq l-istadju tal-ġbir tal-provi u awtorizzat lill-partijiet sabiex jressqu s-sottomissjonijiet tagħhom bil-miktub;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet imressqa mir-rikorrenti fis-26 ta' Lulju, 2018[13];

---

[6] Paġ 58 tal-proċess
[7] Paġ 59 tal-proċess
[8] Paġ 65 u 66 tal-proċess
[9] Paġ 67 sa 69 tal-proċess
[10] Riferenza għar-Rik. Kost. 44/17JRM
[11] Paġ 75 tal-proċess
[12] Paġ 76 tal-proċess
[13] Paġ 81 sa 88 tal-proċess

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet imressqa mill-intimat Avukat Ġenerali fis-7 ta' Settembru, 2018[14];

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet imressqa waqt is-smigħ tal-31 ta' Jannar, 2019[15], mill-imsejħin fil-kawża l-oħrajn barra l-imsejħa Doris Montebello;

Rat id-digriet tagħha tat-28 ta' Marzu, 2019[16], li bih ħalliet il-kawża għas-Sentenza wara li semgħet l-Avukat tal-kjamata fil-kawza Doris Montebello jiddikjara formalment li qed jassoċja ruħu mas-sottomissjonijiet magħmulin mill-intimat u l-imsejħin fil-kawża l-oħrajn u awtorizzat lir-rikorrenti jressqu nota ta' riferenzi;

Rat l-atti kollha tal-kawża u dawk tas-sentenza li dwarha tressaq l-ilment tar-rikrrenti;

Ikkunsidrat:

Illi b'din l-azzjoni, r-rikorrenti qed jgħidu li ġarrbu ksur ta' jedd fundamentali dwar smigħ xieraq minħabba li l-Qorti tal-Appell bis-sentenza tagħha tat-30 ta' April, 2017, f'azzjoni ta' ritrattazzjoni mitluba mill-istess rikorrenti, naqset li tqis sensiela ta' ilmenti li r-rikorrenti ressqu quddiem dik il-Qorti. Huma jgħidu li, minħabba f'hekk, ġarrbu ksur tal-jedd tagħhom għal smigħ xieraq u qegħdin jitolbu lil din il-Qorti tagħtihom rimedju xieraq, magħdud il-kumpens fi flus;

Illi l-intimat u l-imsejħin fil-kawża laqgħu għall-imsemmija azzjoni billi qanqlu numru ta' eċċezzjonijiet fil-mertu. L-intimat Avukat Ġenerali jgħid li mhux minnu li fis-sentenza tat-30 ta' April, 2017, tonqos motivazzjoni xierqa u jiċċita mill-istess sentenza minn fejn joħorġu l-konsiderazzjonijiet li tat il-Qorti tal-Appell għall-ilmenti tar-rikorrenti. Jkompli jgħid li din il-Qorti ma tistax tqis ilmenti marbuta mar-raġunijiet ta' ritrattazzjoni. Jixli lir-rikorrenti li ma fissrux b'liema mod ir-Regoli dwar il-Prattika u l-Proċedura tal-Qrati u l-Bon Ordni ġew miksura mill-ewwel qorti, kif ukoll li tali ilmenti messhom tressqu quddiem il-Qorti tal-Appell u mhux f'dan l-istadju, għaldaqstant jistieden lill-Qorti li ma teżerċitax is-setgħat kostituzzjonali tagħha skond l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 4(2) tal-Kap. 319;

[14] Paġ 91 sa 102 tal-proċess
[15] Paġ 107 sa 109 tal-proċess
[16] Paġ 112 tal-proċess

Illi l-imsejħin fil-kawża jiċħdu x-xiljiet tar-rikorrenti w jixluhom li għal darb'oħra fetħu proċeduri fiergħa. Bħall-intimat Avukat Ġenerali, jispjegaw il-mod kif il-Qorti tal-Appell indirizzat l-ilmenti tar-rikorrenti u jitolbu (għajr għal Doris Hayman) li jinħelsu mill-osservanza tal-ġudizzju;

Illi għal dak li jirrigwarda l-fatti rilevanti li joħorġu mill-atti, il-Qorti sejra tagħmel tagħha l-fatti kif miġbura mill-abbli avukat ta' l-Uffiċju tal-Avukat Ġenerali fis-sottomissjonijiet tiegħu: Illi fis-19 ta' Lulju, 1999[17], ir-rikorrenti fetħu proċeduri quddiem din il-Qorti fil-kompetenza ordinarja tagħha, marbuta ma' kumpens għal serviġi mogħtija minnhom lil Maria Carmela Hayman, omm ir-rikorrent. L-intimati laqgħu għall-azzjoni attriċi billi, fost oħrajn, qajmu l-eċċezzjoni li l-azzjoni kienet milquta mill-preskrizzjoni. L-ewwel qorti b'sentenza tas-6 ta' April, 2011, filwaqt li laqgħet dik l-eċċezzjoni, sabet li tabilħaqq l-atturi kien jistħoqqilhom jiġu kumpensati għas-serviġi mogħtija fis-snin li ma kinux intlaqtu biż-żmien preskrittiv u kkundannat lill-imħarrkin (l-imsejħin fil-kawża f'din il-kawża) iħallsuhom l-ammont ta' disat elef, erbgħa u sebgħin ewro, u tletin il-ċenteżmu (€9,074.30);

Illi minn din is-sentenza, l-atturi resqu appell għaliex fil-fehma tagħhom kien jistħoqqilhom kumpens ogħla. Il-Qorti tal-Appell, b'sentenza tas-6 ta' Frar, 2015[18], filwaqt li ċaħdet l-aggravji marbuta mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, mal-kwestjoni tal-imgħax u dwar il-kap tal-ispejjeż, żiedet il-kumpens dovut lill-atturi għal ħdax-il elf, tmien mija u tmenin ewro (€11,880), u kkonfermat is-sentenza fil-bqija;

Illi l-atturi għal darb'oħra ressqu talba biex is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell titħassar u terġa' ssir it-trattazzjoni mill-ġdid tal-appell tagħhom. Huma xlew lill-Qorti tal-Appell b'applikazzjoni ta' liġi ħażina u li l-istess sentenza kienet l-effett ta' żball li jidher mill-atti tal-kawża. Għaldaqstant talbu lil dik il-Qorti biex tisma' l-appell mill-ġdid;

Illi bis-sentenza tat-30 ta' Jannar, 2017[19], (minn issa 'l hemm imsejħa "is-sentenza") u għar-raġunijiet hemm imsemmija, il-Qorti tal-Appell ċaħdet it-talbiet tar-rikorrenti ritrattandi, ikkundannathom iħallsu l-ispejjeż tal-kawża, u kif ukoll l-ispejjeż addizzjonali ta' ħames mitt ewro (€500) billi qieset it-talbiet ritrattandi bħala fiergħa;

Illi fit-30 ta' Mejju, 2017, infetħet din il-kawża;

[17] Ċit. Nru. 1664/1999JRM
[18] Dok. "AG1" f'paġġ. 30 sa 43 tal-proċess
[19] Dok. "AG2" f'paġġ. 44 sa 49 tal-proċess

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali marbutin mal-każ taħt eżami, jidher li l-ilment tar-rikorrenti huwa li l-Qorti tal-Appell fis-sentenza tagħha tat-30 ta' Jannar, 2017, naqset li tipprovdi motivazzjoni għall-konklużjonijiet li waslet għalihom. Ir-rikorrenti jixlu lill-Qorti tal-Appell li naqset li tikkonsidra l-punti legali mqajma quddiemha, kif ukoll il-mod kif dawn ġew meqjusa[20]. Fil-qosor, l-argumenti tar-rikorrenti li l-Qorti naqset li tikkonsidra huma erba': l-ewwel, jekk l-istat ta' ritrattazzjoni għandux ikun miftuħ għal kawżali ġodda; it-tieni, jekk ir-Regoli dwar il-Prattika u l-Proċedura tal-Qrati u l-Bon Ordni għandhomx jitqiesu bħala parti mill-liġi; it-tielet, jekk dawn id-disposizzjonijiet ġewx imħarsa waqt il-proċeduri; u r-raba', jekk l-istatut tas-serviġi hux regolat bil-Kodiċi Ċivili;

Illi huwa aċċettat li din il-Qorti, fis-setgħat partikolari kostituzzjonali tagħha, m'hijiex miżmuma milli taqta' u tiddeċiedi, meta jkun il-każ, jekk xi qorti oħra tkunx kisret xi jedd fundamentali ta' persuna kemm b'xi pronunċjament tagħha, kemm b'xi mġiba partikolari waqt is-smigħ, kemm b'xi ksur tar-regoli essenzjali tal-proċediment li jkun inżamm quddiemha, u kif ukoll dwar xi nuqqas kostitutiv tagħha li b'xi mod jikser il-jedd ta' smigħ xieraq. Naturalment, stħarriġ bħal dan ma jibdilx lil din il-Qorti f'qorti li twettaq is-setgħat proprji tal-qorti li tkun mistħarrġa, liema setgħat huma merfugħa mil-liġi għal dik il-qorti partikolari[21];

Illi fuq dan il-punt, l-awturi[22] jgħidu "*The right to a fair hearing, which is one such Convention right, has, as its wording generally suggests, been interpreted as providing only a procedural, not a substantive, guarantee. Accordingly, the Court will intervene in respect to 'errors of fact or law' by a national court only insofar as they bear upon compliance with the procedural guarantees in Article 6: it does not intervene under Article 6 because they affect the 'fairness' of the national court decision on its merits*";

Illi huwa f'dawn it-termini li sejra tqis l-ilment tar-rikorrenti. Għalhekk, din il-Qorti mhijiex sejra tagħmilha ta' qorti ta' appell fuq il-Qorti tal-Appell, għaliex dan mhuwiex ix-xogħol li trid tagħmel biex tistħarreġ l-ilment ta' ksur tal-jedd fundamentali msemmi minnhom. Il-każ imressaq mir-rikorrenti jrid jitqies biss fil-parametri ta' ksur tad-dritt għal smigħ xieraq kif sejjer jingħad aktar 'il quddiem;

Illi, għal dak li jirrigwarda l-mertu tal-ilment tar-rikorrent jidher li huma jibnu l-azzjoni tagħhom fuq id-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni. Safejn huwa rilevanti għall-każ tal-lum, l-artikolu 6 tal-Ewwel Skeda tal-

[20] Ara Nota ta' Sottomissjonijiet tar-rikorrenti f'paġ. 82 tal-proċess
[21] Kost. **9.10.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Micallef vs Avukat Ġenerali et*** (Kollez. Vol; **LXXXV.i.239**)
[22] Harris, O'Boyle & Warbrick European Convention on Human Rights, (2nd. Edit, 2009) paġ. 202

Konvenzjoni[23] jipprovdi li "*Id-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi*";

Illi l-jedd għal smigħ imparżjali jew smigħ xieraq jeżiġi fost oħrajn, li sentenza mogħtija minn qorti tkun motivata[24]. Fi kliem l-istess awturi[25], ir-raġunijiet wara tali obbligu huma tlieta: "*The requirement of a 'fair' hearing also supposes that a court will give reasons for its judgment…. Whereas national courts are allowed considerable discretion as to the structure and content of their judgments, they must 'indicate with sufficient clarity the grounds on which they base their decision' so as to allow a litigant usefully to exercise any available right to appeal. Further justifications for the need for a reasoned judgment are the interest of a litigant in knowing that his or her arguments have been property examined, and the interest of the public in a democratic society in knowing the reasons for judicial decisions given in its name*";

Illi dan l-obbligu jissarraf billi, fost oħrajn, l-argumenti prinċipali tal-partijiet jiġu mistħarrġa[26]. Ingħad ukoll li "*The detail into which the statement of the reason must go is, therefore, determined by what an effective remedy against the decision requires in each particular case*"[27];

Illi applikati dawn il-prinċipji għal każ li għandha quddiemha, il-Qorti jirriżultalha li t-talbiet tar-rikorrenti m'humiex mistħoqqa. Minn qari tas-sentenza li r-rikorrenti jilmentaw minnha, il-Qorti ssib li l-erba' argumenti prinċipali tar-rikorrenti ġew mistħarrġa. Għal kull argument, il-Qorti resqet l-osservazzjonijiet tagħha u ingħataw ukoll raġunijiet ċari u loġiċi għaliex ma kinetx ser tilqagħhom;

Illi min-naħa l-oħra, il-fatt li l-argumenti tar-rikorrenti ma ġewx milqugħa, ma jfissirx li b'daqshekk twettaq ksur tal-jeddijiet tagħhom għal smigħ xieraq;

Illi ladarba l-Qorti waslet għal din il-fehma, ma jidhrilhiex li għandha għalfejn tintilef fi stħarriġ mirqum tal-ħames eċċezzjoni preliminari mqajma mill-imsejħin fil-kawża dwar jekk l-intimati humiex il-kontradittturi leġittimi tal-azzjoni attriċi;

---

[23] L-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, Kap. 319

[24] Q.E.D.B. **29.1.2016** fil-kawża fl-ismijiet ***Carmel Saliba vs Malta*** (Applik. Nru. 24221/13), § 73

[25] *Op. cit.*, paġ. 268

[26] Q.E.D.B. **24.5.2005** fil-kawża fl-ismijiet ***Buzescu vs Rumanija*** (Applik. Nru. 61302/00), §67; u Q.E.D.B. **7.3.2006** fil-kawża fl-ismijiet ***Donadze vs Georgia***,(Applik. Nru. 74664/01), §35

[27] Ara Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak, Theory & Practice of the European Convention on Human Rights (4th Edit, 2006) §10.6, pġ. 595

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tiċħad l-ewwel talba attriċi u ssib li r-rikorrenti ma ġarrbu l-ebda ksur tal-jedd tagħhom għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni bis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell fil-proċeduri ta' ritrattazzjoni deċizi fit-30 ta' Jannar, 2017;

Tiċħad it-tieni talba attriċi billi hija konsegwenzjali għall-ewwel talba; u

Tordna li r-rikorrenti jħallsu l-**ispejjeż tal-kawża**.

Moqrija

Onor Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef

31 ta' Ottubru, 2019

Marisa Bugeja
Deputat Reġistratur

31 ta' Ottubru, 2019